

DS

Een ouder koppel in een woonzorgcentrum (themabeeld). — © getty images/maskot

De Nederlandse oud-premier Dries van Agt kreeg samen met zijn vrouw Eugenie euthanasie. Onder welke omstandigheden kan je in ons land kiezen voor een gezamenlijke levensbeëindiging?

Dries De Smet

Zondag 11 februari 2024 om 11:54

Het is een aangrijpend romantisch beeld: na een heel leven samen klopt een ouder koppel samen aan bij de poort van de hemel. Het is wat de katholieke Nederlandse oud-premier Dries van Agt en zijn vrouw Eugenie Krekelberg afgelopen maandag deden. Het koppel, beiden 93 jaar, verwisselden hand in hand het tijdelijke voor het eeuwige.

Zo'n gezamenlijke euthanasie wordt in Nederland een duo-euthanasie genoemd. Ook in ons land komt het voor. In oktober vorig jaar kreeg een koppel van 87 en 90 in Ieper op dezelfde dag euthanasie. Twee jaar eerder nam het echtpaar De Créé-Roex, een arts en een kunstenares, dezelfde beslissing.

“Het is zeer aangrijpend”, zegt Luc Proot, een oncologisch chirurg die gespecialiseerd is in euthanasie en lid is van de Euthanasiecommissie. Hij begeleidde zelf al drie keer een duo-euthanasie. “Het is meestal zeer emotioneel omdat het koppel tot het laatste ogenblik erg nauw verbonden is. Ze slaan ook symbolisch de handen in elkaar, en willen tegelijkertijd sterven. Het is niet evident voor een arts, en het houdt je achteraf ook bezig. Daarom doen we dat altijd met twee artsen.”

1. Wanneer kan een koppel samen euthanasie krijgen?

De twee partners moeten elk afzonderlijk in aanmerking komen voor euthanasie, en dus aan de voorwaarden in de wet voldoen. Dat betekent dat ze wilsbekwaam moeten zijn, ze moeten lijden aan een ernstige en ongeneeslijke aandoening en het lijden moet ‘ondraaglijk en niet te lenigen’ zijn. “Beide dossiers worden afzonderlijk bekeken”, zegt Proot. De artsen moeten uiteraard instemmen om de euthanasie op hetzelfde moment te laten plaatsvinden.

2. Telt het ondraaglijke vooruitzicht om zonder een partner te moeten leven als argument?

Euthanasie kan in ons land niet alleen vanwege fysiek, maar ook vanwege psychisch lijden. Kan het vooruitzicht om zonder de partner verder te moeten leven daarvoor dienen als argument? “We krijgen wel eens het verzoek waarbij de ene persoon van het koppel ernstig ziek is, en waarbij de andere persoon stelt dat hij of zij niet verder kan leven zonder zijn partner”, zegt Proot. “Als die tweede persoon niet voldoet aan de voorwaarden van de wet, kunnen we daar niet opgaan. Dan zullen we voorstellen om eerst de euthanasie bij de eerste partner uit te voeren, en vervolgens minstens 3 of 6 maanden wachten om te oordelen of de overblijvende partner over het verlies heen kan komen.”

Lees ook

Dokter, ge gaat haar toch dat verdriet niet aandoen? >

3. Gebeurt het vaak dat een koppel samen euthanasie krijgt?

In 2022 stierven 2.966 mensen in ons land door euthanasie. Maar er wordt niet bijgehouden of mensen samen euthanasie krijgen. “De registratie gebeurt anoniem. Op de documenten staan geen namen en dus ook geen relaties. We weten het dus enkel als de arts aangeeft dat het samen is gebeurd”, zegt Proot. “Maar het is wel uitzonderlijk. Ik denk niet dat het meer dan 1 à 2 keer per jaar gebeurt.”

In Nederland worden wel statistieken bijgehouden van duo-euthanasie. In 2022 werd aan 29 koppels gelijktijdig euthanasie verleend.

4. Kan het in andere landen ook?

“In andere landen is het vaak ingewikkelder, of bepaalt de euthanasiewetgeving dat enkel terminale patiënten in aanmerking komen”, zegt Proot. “Dat betekent niet dat ze stervende zijn, maar wel dat verwacht wordt dat ze in de komende weken of maanden zouden sterven. In België is het ook toegelaten voor niet-terminale patiënten, die dus nog langer zouden kunnen leven, maar wel aan de voorwaarden voldoen.”

5. Sterven de partners dan wel echt samen?

Partners die samen voor euthanasie kiezen, willen vaak ook echt op hetzelfde moment overlijden. Maar kunnen de artsen dat wel garanderen? “Het vraagt ervaring”, zegt Proot. “Eerst wordt een slaapmiddel toegediend, zodat ze goed in slaap zijn. Daarna dienen twee artsen tegelijk de medicatie toe waardoor de patiënt overlijdt. Dat gaat snel: binnen twee à drie minuten sterft de patiënt.”

6. Is het wel zo romantisch als het lijkt?

“Of het romantisch is? Zo heb ik er nog nooit over nagedacht”, zegt Proot. “Je doet dat enkel maar als je elkaar graag ziet, en ook niet meer zonder elkaar kan. Soms zou één van de twee het immers nog wat langer kunnen uithouden, en toch beslissen ze dat het ogenblik gekomen is om er een einde aan te maken.”

“Je moet waken voor het te veel romantiseren van dat plaatje”, waarschuwt Pieter Stigter, specialist ouderengeneeskunde in de Nederlandse krant NRC. “Het is per definitie zo dat het twee mensen zijn die ondraaglijk lijden en voor wie er geen andere optie is. We moeten het niet mooier maken dan het is.”

Begeleidende artsen moeten extra waakzaam zijn bij een aanvraag voor een gezamenlijke euthanasie. “Er is mij een casus bekend van een man met een zwaar longlijden, en een dementerende vrouw”, zegt Proot. “Tijdens het onderzoek ontstond de indruk dat de vrouw door de man onder druk gezet werd. Er is toen beslist om de euthanasie niet gezamenlijk te laten plaatsvinden. De vrouw heeft het uiteindelijk niet laten uitvoeren.”

Een duo-euthanasie gebeurt overigens niet enkel bij koppels. “Er is ook een casus van twee broers die aan de ziekte van Huntington leden (een neurodegeneratieve ziekte, waarbij zenuwcellen in de hersenen afsterven, red.). Ze kozen allebei voor euthanasie, en dat werd op hetzelfde moment verleend.”

Bijzonder is ook het geval van de broers Verbessem. Ze overleden niet alleen samen, ze waren ook op dezelfde dag geboren. De tweelingbroers waren van bij de geboorte doof, en werden langzaam blind. Ze kozen in 2013 samen voor euthanasie.